

ՀԻՄՆԱԿՈՐՈՒՄ

«ՊԵՏԱԿԱՆ ԿԵՆՍԱԹՈՇՆԱԿՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ» ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՕՐԵՆՔՈՒՄ ԼՐԱՑՈՒՄՆԵՐ ԿԱՏԱՐԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ» ԵՎ «ՊԵՏԱԿԱՆ ՆՊԱՍՏՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ» ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՕՐԵՆՔՈՒՄ ԼՐԱՑՈՒՄ ԿԱՏԱՐԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ» ՀՀ ՕՐԵՆՔՆԵՐԻ ՆԱԽԱԳԾԵՐԻ ԸՆԴՈՒՆՄԱՆ ԿԵՐԱԲԵՐՅԱԼ

1. Իրավական ակտի ընդունման նպատակը և առաջարկվող լուծումները.

Ներկայացվող նախագծերի նպատակը կենսաթոշակառուների և տարեց բնակչության սոցիալական պաշտպանվածության մակարդակի շարունակական բարելավումն է:

Կենսաթոշակային համակարգը և պետական նպաստները չպետք է դիտարկվեն որպես պետության կողմից ուղղակի օգնություն, այլև դրանց բուն նպատակը աղքատության հաղթահարումն է և հնարավորինս արժանապատիվ կյանքի ապահովումը քաղաքացիների համար: Զուր չէ, որ ՀՀ Սահմանադրության 3-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ «Հայաստանի Հանրապետությունում մարդը բարձրագույն արժեք է: Մարդու անօտարելի արժանապատվությունն իր իրավունքների և ազատությունների անքակտելի հիմքն է», իսկ արդեն նույն հոդվածի 2-րդ մասի համաձայն՝ «Մարդու և քաղաքացու հիմնական իրավունքների և ազատությունների հարգումն ու պաշտպանությունը հանրային իշխանության պարտականություններն են:» Արժանապատվություն տերմինը ինքնին կարելի է դիտարկել որպես ինքնավար-ինքնուրույն տերմին, որի մեկնաբանության արդյունքում ակնհայտ է Սահմանադրի նպատակը՝ Մարդու և քաղաքացու արժանապատիվ կյանքի ապահովումը, որն իր մեջ ընդգրկում է նաև սոցիալ-տնտեսական արժանապատվություն: Ի ապացուցումն սրա Սահմանադրության 1-ին հոդվածի համաձայն՝ «Հայաստանի Հանրապետությունն ինքնիշխան, ժողովրդավարական, **սոցիալական**, իրավական պետություն է:»

Սահմանադրության 83-րդ հոդվածի համաձայն՝ «Յուրաքանչյուր ոք, օրենքին համապատասխան, ունի մայրության, բազմազավակության, հիվանդության, հաշմանդամության, աշխատավայրում դժբախտ պատահարների, **խնամքի կարիք ունենալու, կերակրողին կորցնելու, ծերության, գործազրկության**, աշխատանքը կորցնելու և այլ դեպքերում **սոցիալական ապահովության իրավունք:**»

Հետևաբար Սահմանադրի նպատակը ոչ թե ինքնանպատակ կամ անորոշ չափով նպաստի կամ կենսաթոշակի տրամադրումն է, այլև դրա նվազագույն շեմի ապահովումը, որը ենթադրվում է, որ չի կարող պակաս լինել սպառողական զամբյուղի արժեքից: Սպառողական զամբյուղի արժեքի չափով կենսաթոշակի և նպաստի ապահովումը առանց հաշվարկված, ճիշտ և հաջողված տնտեսական քաղաքականության, անհնարին է: Հարկ է նաև նշել, որ նշված կարևորագույն նպատակին հասնելու համար անհրաժեշտ են մեծ, բայց ոչ անհնարին ֆինանսական ռեսուրսներ և աստիճանաբար իրավիճակային բարելավում, ինչով պայմանավորված օրենսդրական նախագիծը բարձրացնում է կենսաթոշակի և նպաստի չափերը աստիճանաբար: Նման մոտեցումը թույլ կտա ոչ միայն էապես բարձրացնել պետության հատուկ ուշադրության կարիքը ունեցող անձնանց սոցիալական վիճակը, այլև կլինի համապարփակ և հնարավոր ու իրատեսական քայլ՝ պետության պոզիտիվ պարտականությունների կատարման տեսանկյունից:

2. Տնտեսական տվյալներ.

Որպես կենսաթոշակային և նպաստային չափերի վերանայման անհրաժեշտություն՝ վերաբերելի է ԱՐՄՍՍՍՍ-ի կողմից ըստ Առողջապահության նախարարության կողմից մշակված սննդամթերքի կազմի, կառուցվածքի և էներգետիկայի հաշվարկված նվազագույն սպառողական զամբյուղի արժեքը 2021թ. I եռամսյակի միջին ընթացիկ գներով հետևյալն է¹

Պարենային զամբյուղի արժեքը	
Տարեկան	431 796.6 դրամ
ամսական	35 983.0 դրամ
Նվազագույն սպառողական զամբյուղի արժեքը	
Տարեկան	798 823.7 դրամ (գործակից 1.85)
ամսական	66 568.6 դրամ

Համաշխարհային բանկի մեթոդաբանությամբ՝ ըստ 2019 թ. ԱՐՄՍՍՍՍ-ի կողմից 5184 տնային տնտեսություններում իրականացված տնային տնտեսությունների կենսամակարդակի ամբողջացված հետազոտության արդյունքների հիման վրա փաստացի ձևավորված սպառողական զամբյուղի, նվազագույն սպառողական զամբյուղի արժեքը 2021թ. I եռամսյակի միջին ընթացիկ գներով ունի հետևյալ պատկերը².

¹ https://armstat.am/file/article/sv_03_21a_6200.pdf

² https://armstat.am/file/article/sv_03_21a_6200.pdf

	Մեկ ամսում սպառված սննդամթերքի արժեքը 1 շնչի հաշվով, դրամ	Մեկ ամսում սպառված սննդամթերքի արժեքը 1 մեծահասակի հաշվով, դրամ
Պարենային զամբյուղի ամսական արժեքը	27 772.7 դրամ	30 927.4 դրամ
Նվազագույն սպառողական զամբյուղի ամսական արժեքը	51 379.5 դրամ	57 215.7 դրամ (գործակից 1.85 1)

Իսկ արդեն ըստ ԱՎԿ հաջորդ վերաբերելի հրապարակման՝ 2-րդ եռամսյակի միջին ընթացիկ գներով պարենային զամբյուղի արժեքը կազմում է 37 861 դրամ, սպառողական զամբյուղների արժեքը՝ 70 044 դրամ: Հաշվի առնելով վերը նշվածը՝ առաջարկվում է օրենքով սահմանել, որ սկսած 2022 թվականի հունվարի 1-ից՝ Նվազագույն կենսաթոշակի չափը չի կարող պակաս լինել պարենային զամբյուղի արժեքից 37861 դրամից:

Միաժամանակ, առաջարկվում է միջին կենսաթոշակի չափը ՀՀ կառավարության ծրագրով նախատեսված ցուցանիշներին (2026 թվականին՝ սպառողական զամբյուղի արժեքին) համապատասխանեցնելու սանդղակ: Ըստ այդմ, կենսաթոշակների միջին և նվազագույն չափերը կկազմեն.

	Պար. Չմբ	Սպառ. Չմբ	Նվ. կենս	Նվ. կենս/ Պար. Չմբ	Միջին կենս	Միջին կենս/ Սպառ. Չմբ
2022 թ. հունվարի 1-ից	37861	70044	37861	100 %	49031	70 %
2023 թ. հունվարի 1-ից	39754	73546	39754	100 %	58837	80 %
2024 թ. հունվարի 1-ից	41742	77224	41742	100 %	65640	85 %
2025 թ. հունվարի 1-ից	43829	81085	43829	100 %	72976	90 %
2026 թ. հունվարի 1-ից	46020	85139	46020	100 %	85139	100 %

Ընդ որում, 2021 թվականին հաշվարկված պարենային և սպառողական զամբյուղների արժեքների նկատմամբ տարեկան կիրառվել է 5 տոկոս գնաճ: